

Дослідники української діаспори

5 жовтня 2022 р. в рамках Міжнародної наукової конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. Інноваційні трансформації ресурсів і послуг» був проведений круглий стіл «Дослідники української діаспори».

Засідання відбувалося одночасно в очному та дистанційному форматах. Це дало змогу долучити до роботи круглого столу діаспорних та українських істориків із різних куточків України, мовознавців, літературознавців, мистецтвознавців, книгознавців, котрі представляли такі наукові, освітні, бібліотечні установи: Центр європейських студій Австралійського національного університету, Київський національний університет імені Т. Шевченка, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, Педагогічний фаховий коледж «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія», Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського Національної академії наук України, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка Національної академії наук України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка.

Учасники круглого столу розглянули такі актуальні проблеми: видатні діаспорні вчені та їхні дослідження, провідні діаспорні наукові інституції, українські науковці – дослідники закордонного українства. До оприлюднення було заявлено 16 доповідей від 19 учасників.

Робота засідання розпочалася доповіддю «Дослідження історії української літератури в Австралії» заокеанської учасниці, наукової співробітниці Центру європейських студій Австралійського національного університету, докторки наук **С. Мицак**. Доповідачка не один рік збирала колекцію видань української діаспори в Австралії. У своїй презентації вона ознайомила присутніх з унікальною книжковою спадщиною емігрантів, наочно представивши кожне з видань. Співробітники відділу зарубіжної україніки НБУВ, своєю чергою, поінформували учасників круглого столу про наявну австралійську літературу у бібліотеці. Це художні твори та наукові роботи Дмитра Чуба (псевдонім – Д. Нитченко), Пилипа Вакуленка, Марії Дейко, Степана Радіона, альманах «Новий обрій», двотомник «Українці в Австралії» тощо.

Доповідь «Еволюція діяльності Українського історичного кабінету в Празі (1930–1945 рр.): зовнішні чинники і особистісний вимір» була приурочена діяльності Українського історичного кабінету в Празі у 1930–1945 рр. Її виголосила завідувачка кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки історичного факультету Київського національного університету імені Т. Шевченка, докторка історичних наук, професорка **М. Г. Палієнко**. Дослідниця детально висвітлила долю архіву вищезазначеної установи. З Прагою був пов'язаний і життєвий шлях науковця, громадського діяча, посла Директорії Української Народної Республіки у Чехословаччині Максима Славинського, постаті якого присвятила свій виступ викладачка соціогуманітарних дисциплін Педагогічного фахового коледжу «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія», докторка історичних наук, доцентка **С. Г. Іваницька**. Доповідачка охарактеризувала складений українським емігрантом конспект-лекцій курсів українознавства при Українській Господарській Академії у Подєбрадах.

Блок біографічних досліджень був представлений такими учасниками зібрання, як **В. М. Піскун**, завідувач відділу джерелознавства новітньої історії України Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського Національної академії наук України, доктор історичних наук, професор («Ілля Витанович: теоретик і практик української кооперації»); **Т. Д. Антонюк**, провідна наукова співробітниця, докторка історичних наук, доцентка, **В. Д. Антонова**, молодша наукова співробітниця («Наукові здобутки еміграційного періоду діяльності Степана Сірополька (1920–1959)»); **О. К. Супронюк**, старша наукова співробітниця, відділу зарубіжної україніки, кандидатка філологічних наук («Книжкова спадщина Богдана Лепкого у видавничих проєктах української діаспори Європи і Сполучених Штатів Америки»). Об'єктами їхніх досліджень стала наукова, творча діяльність історика українського кооперативного руху Іллі Витановича; історика освіти, книгознавця, педагога Степана Сірополька; письменника, перекладача, літературознавця Богдана Лепкого.

На круглому столі прозвучали доповіді, присвячені діаспорним науковцям, натхненним Черніговом та Чернігово-Сіверською землею: **В. Січинському** («Володимир Січинський – дослідник архітектури середньовічного Чернігова»), **Г. Курасу** («Історичний доробок Григорія Кураса доби «діаспорного» десятиріччя»), **В. Мезенцеву** («Володимир Мезенцев – діаспорний дослідник козацького Батурина»). Їх озвучили старший науковий співробітник відділу зарубіжних джерел з історії України Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського Національної академії наук України, кандидат історичних наук **Д. С. Гордієнко**; членкиня Чернігівської обласної організації Національної спілки краєзнавців України, кандидатка історичних наук **Т. П. Демченко**; завідувачка відділу краєзнавства Чернігівської обласної універсальної наукової бібліотеки імені **В. Г. Короленка** **І. Я. Каганова**; доцентка кафедри історії України, археології та краєзнавства Національного університету «Чернігівський колегіум» імені **Т. Г. Шевченка**, кандидатка історичних наук, доцентка **Л. В. Ясновська**.

У процесі їхніх виступів було з'ясовано, що **В. Січинський** є чи не єдиним дослідником стародавнього Чернігова, котрий вивчав його архітектуру в контексті українського, а не російського культурного простору; що **Г. Курас**, перебуваючи в еміграції в США, вів пошуки архівних матеріалів та відомостей про науковців – вихідців із Чернігівщини чи доля яких була пов'язана з її теренами, тісно співпрацював із науковцями з рідного краю; що **В. Мезенцев**, будучи учасником Батуринської міжнародної археологічної експедиції, зробив великий внесок у історико-краєзнавчі дослідження.

Як комплектувався архівами українських еміграційних письменників відділ рукописних фондів і текстології Інституту літератури НАН України, розповіла у своїй доповіді «Архіви українських еміграційних письменників у відділі рукописних фондів і текстології Інституту літератури НАНУ» його співробітниця, кандидатка філологічних наук, старша наукова співробітниця **Н. І. Лисенко**. Вона зосередила свою увагу на «детективних» історіях фондів українських письменників у Чехословаччині Наталени Королевої, Олександра Олеса та інших. У рамках круглого столу було презентовано видання з канадознавства співробітників відділу зарубіжної україніки Інституту книгознавства НБУВ, а саме, монографію завідувачки відділу, кандидатки історичних наук **О. І. Дзири** «Українці в Канаді: суспільно-політичне становище в контексті імміграційної політики 1918–1939 рр.» (Київ:

НБУВ, 2020, URL:<http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004119>) та бібліографічний покажчик старшої наукової співробітниці відділу, кандидатки історичних наук **Н. Г. Солонської** і молодшої наукової співробітниці відділу **Г. О. Борисович** «Народна культура, фольклор і мова українців Канади: анотований бібліографічний покажчик видань із фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського» (Київ: НБУВ, 2021, URL:<http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004203>).

Із тезами доповідей учасників круглого столу старшого наукового співробітника відділу джерелознавства новітньої історії України Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського Національної академії наук України, кандидата історичних наук, старшого наукового співробітника **Ю. Черченка** «Фундація для дослідження життя та діяльності Євгена Коновальця» і провідного бібліотекаря відділу зарубіжної україніки НБУВ **В. Гальчинського** «В'ячеслав Липинський – видатний український історик, політик, публіцист: його діяльність та погляди», яким не вдалося виступити під час заходу, можна ознайомитись у збірнику «Бібліотека. Наука. Комунікація: Інноваційні трансформації ресурсів і послуг : матеріали міжнародної наукової конференції (Київ, 4–6 жовтня 2022 р.)» (Київ: НБУВ, 2022, URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004349>).

Круглий стіл виконав поставлені перед ним завдання, об'єднав дослідників української діаспори, заохотив його учасників до подальшої співпраці.

Олеся Дзира,
завідувачка відділу зарубіжної україніки
Інституту книгознавства
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського,
кандидатка історичних наук